

Med svetlobo in temo

Izza koroških gora

✍ Milan Vošank

Peca s Pohorja

📷 Robi Vrance

Nekaj zunaj za okni ... kot da me hoče prebuditi. Nekaj, kar je čisto tiho, neznan, pa vendar neustavljivo vabeče. Neka pritajena svetloba izza gora, ki že naznanja jutro, da še ob polmraku kot zasanjan zatavam na dvorišče in bos zagazim v hladno rosno travo tja čez gmajno do odprtega, kjer se razprejo razgledi. Uršlja gora in Peca se s svojo severno stranjo nagibata nad globoke temačne koroške doline in globače. Glej: na sedlu pod Peco, pri kočah, gori luč in svetilka je še živa na stolpu na Uršlji gori. Med obema gorama pa utripajoče sije zadnja zvezda ...

Spomini na jutro

Na očeta me vežejo prenekateri spomini. Ne vem, morebiti sem se ravno od njega naučil tako zaživeti z naravo. V zavesti mi živi dogodek, imenoval bi ga zgodnjejutranji ... hodil sem tedaj še v osnovno šolo. Še v temi me je oče prebudil, potem ko je že nakrmil vole, in odpravila sva se orat njivo spodaj pod lipo.

S prvo svetlobo tega poletnega dne, ki se je komaj opazno razvlekla nekje od vzhodnih grebenov, medtem ko je bil trg spodaj v dolini še v meglenem mraku, so bile narejene prve brazde, iz katerih se je kadila sopara. Tudi vola

sta pihala skozi nozdrvi v jutranji hlad, ko sta hodila počasi in enakomerno, preudarno, eden v brazdi, drugi zunaj, od ozare do ozare. Samo malo ju je bilo treba usmerjati. Bila sta stara in vajena takšnih del. Oče je hodil zadaj po brazdi s palico v desnici in občasno pritiskal na ročici težkega železnega pluga, le na ozarah ga je moral prenesti, obrniti in nastaviti lemež v novo brazdo.

Sprva sva bolj malo govorila, kakor da sva še zaspana, še največ sva, priganjaje ju, prigovarjala voloma: hej, hap, štija! Dobro sta razumela te besede. Ta njiva je bila kar dolga, usločena v sredi in rahlo položena v breg, pa vendar smo hitro prodirali v svežino njene prsti. Zemlja je morala biti dobro in globoko preorana; pri poljskih delih in nasploh pri obdelavi zemlje je znal oče biti še kako skrben.

Nastajal je dan. Obrisi trga in *fabrike* spodaj na Ravnah so postajali vse razločnejši in tako se mi je zdelo, kakor da se prebujajo in otepajo svoje večne sivine. In tudi kovaška kladiva ter talilne peči so zaropotali in zagrmeli še glasneje. Tu zgoraj na našem vrhu na Brdinjah pa so se začeli oglašati petelini in veter v krošnji sveže razcvetene lipe. Pa vendar – pričakovanje je bilo tam na vzhodu: sonce. Barve, svetloba, dan ...

Toda narava je svoj zastor odkrivala počasi, da bi potem še bolj presenetila. Vzhodne grebene za Uršljo goro, nad Selami in nekje nad daljnim Pohorjem je najprej obarvala rahla sivomodra svetloba, ki je postajala vedno močnejša in silnejša. Nato pa naenkrat: eksplozija! Rumena je nadvladala ostalo ter se pričela mešati s sprva komaj opazno oranžno, že kar rdečo, dokler ni vse skupaj postalo prelivanje vse bolj svetleče slepečih odtenkov, da so izginiti v tem vrtincu še zadnji sivomodri oblaki in je iz vsega tega kakor iz kraterja razžarjenega vulkana planila sončna krogla in se je barva divje in naglo razlila na grebene Uršlje gore in čez gozdove noter do Prežihovine in Kotelj do najine njive. Vsa narava je kakor na novo zaživela v premočni svetlobi, sonce se je dvigovalo nad vrhove in ves vzhod je bil en sam ogenj, ki pa je že hitro ugašal. Sivina vsega ostalega neba je postajala svetla modrina, vse dokler ni dokončno prekri-la še ves zahodni kot pod Peco.

Z očetom sva ustavila vola in zrla v to dogajanje. Le nekaj kratkih minut je trajalo. Svetloba je prevladala nad mrakobnostjo meglenega jutra. To je bilo spet novih barv: zeleni gozdovi in zeleno modri odtenki s priokusom vijoličaste, pa vmes še vedno kaj jutranje rdeče, oranžne, rumene in oker ... Tudi trg spodaj v dolini se je zbistril, le *fabrika* – kakor da se nikakor ne more otresti svoje večne sivine.

Ob tem vzhajanju sonca, ob tej igri jutranje svetlobe nisem mogel ostati miren v svoji duši. Kakor da je bila pesem v meni. Seveda so morala čustva pretresati tudi očeta. Danes razmišljam: Kdo ve, če si ni takrat, muzikant, zamrmral lepo melodijo? In gradim misel naprej: Kdo ve, če se ni takrat v meni, še otroku, prebudilo veselje do lepot v naravi, do barv, do svetlobe, do melodije, navdihov za verze ..., vse to, kar me je kasneje v življenju usmerjalo na poti v iskanju do slikarstva, muzike in poezije?

Do devetih ta dan je bila njiva zorana.

Spomini na večer

Ob lepih poletnih večerih smo oče in midva z bratom Jožetom radi polegli v travo tam na ravnici pred skednjem naše Kurtnikove domačije, pri lipi, in zrli proti zahodu, proti barvam zahodnika, ki so se izgubljale v sivini in črnini. Bogve, kaj naju je takrat, rosna mladca, bolj

zanimalo: zahajanje sonca, prehajanje dneva v noč ali vedno dovolj zanimiva očetova pripoved. Zgodbe o njegovih vojaških časih, hudih preizkušnjah med drugo vojno, o vseh njegovih popotovanjih, predvsem pa o *muzikantars-tvu*: tolikih *ohceti*h in veselicah, vseh običajih, navadah in raznoterih dogodivščinah zraven. Morebiti mi vsa ta barvita zahodna obzorja zaradi očetovih pripovedi ostajajo v spominih še bolj otroško zasanjana in še vedno vzbujajoča radovednost, kaj je tam naprej, tam onstran zahodnih obzorij, onstran koroških gora ...

Še vedno doživljam vse to, ko se vračam iz sveta na naš vrh! Še vedno rad poležim v mehki topli poletni travi in se prepustim zahodnim barvam, pesmim v vetrovih, mislim in spominom.

Čudoviti večeri, polni otroške domišljije in spominov, ko se zahodno nebo temno rdeče obarva, oblaki pa nadenejo nadih pariško modre, vijoličaste in črne, ko se Brinjeva gora in strojanski bregovi kar potope v to valovje in se barva razlije še tja do visoke Pece in skorajda hoče še do sosednje Uršlje gore, na drugi strani globače nad Mežo pa čez Zelenbreg in Tolsti Vrh proti Ojstrici in Kozjaku do daljnega zakritega Pohorja, da je ta igra narave že kar fantastično čudovita, da me stisne v prsih od vznemirjenja in me hoče postati še strah. V dolini pa ropota *fabrika*. Zdi se, da z mrakom in nočjo še bolj. Sivina mraka med betonskimi naselji vse hitreje prehaja v črnino, napolnjeno z medlo svetlobo okenskih luči in uličnih svetilk, medtem ko se v vejevjih naše stare lipe tu na vrhu Brdinj začena še drugačna igra: ples v naletu večernih vetrov, da debela presunljivo zaječijo v sunkih in zapojejo v zateglih zvokih, dokler za hip vse skupaj ne potihne in je slišati le še večno melodijo pošumevanja gozdov zgoraj v holmih nad domačijo.

Tako traja ta večerna drama, ta večerna sonata do popolne teme, do črnine, ki silovito nadvlada okolico, ko barve izginejo in je vse le še v brezpredmetnih obrisih pod zvezdnatim nebom med Uršljo goro in Peco.

So ti večeri še takšni ali pa so to le še spomini? Spomini na očeta, na njegove zgodbe, na tisto vedoželjnost mladca, na tiste barve in melodije narave? ●

